Dagens program

- 9.00 – 10.30 Værgemål herunder arv/testamente
- Pause
- 10.45 -12.30 Straffeloven og foranstaltningsdomme
- Frokost
- 13.15 -14.15 Sundhedsloven
- Pause
- 14.45 – 16.00 Magtanvendelse

Værgemålsformer - Værgemålslovens § 5

Der kan iværksættes værgemål for den, der på grund af sindssygdom, herunder svær demens, eller hæmmet psykisk udvikling eller anden form for alvorligt svækket helbred er ude af stand til at varetage sine anliggender, **hvis der er behov for det.**

Stk. 2. Der kan iværksættes værgemål for den **som selv anmoder herom, hvis der er behov for det i stedet for samværgemål efter § 7.**

Stk. 3. Værgemålet kan begrænses til at angå økonomiske forhold, herunder bestemte aktiver eller anliggender. Det kan også begrænses til at angå personlige forhold, herunder bestemte personlige anliggender.

Stk. 4. For så vidt ikke andet særlig er bestemt, handler værgen på den pågældendes vegne i anliggender, der er omfattet af værgemålet.

Stk. 5. Personer, der er under værgemål efter denne bestemmelse, er myndige, medmindre de tillige er frataget handleevnen efter § 6.

Fratagelse af den retlige handleevne – værgemålslovens § 6

I forbindelse med værgemål efter § 5, der **omfatter økonomiske forhold**, kan den retlige handleevne fratages, hvis dette er nødvendigt for at hindre, at den pågældende udsætter sin formue, indkomst eller andre økonomiske interesser for fare for at forringes væsentligt, eller for at hindre økonomisk udnyttelse. Fratagelsen af den retlige handleevne kan ikke begrænses til at angå bestemte aktiver eller anliggender.

Stk. 2. Den, der er frataget handleevnen, er umyndig og kan ikke selv forpligte sig ved retshandler eller råde over sin formue, medmindre andet er bestemt.

Stk. 3. Afgørelser om fratagelse af handleevne tinglyses, jf. tinglysningslovens § 48.

Fremtidsfuldmagt

Hvad er en fremtidsfuldmagt?

- En fuldmagt, som ikke er trådt i kraft endnu, og som skal træde i kraft, når bestemte betingelser er opfyldt.
- Kan indeholde flere fuldmægtige, som skal ”træde til” i en rækkefølge.
- Kan indeholde bestemmelser om alle, eller konkrete forhold.

Betingelser for oprettelse af fremtidsfuldmagt:

- Fyldt 18 år
- Være i stand til at handle fornuftsmæssigt (være habil).

Kan trækkes tilbage sålænge betingelserne for at sætte den i kraft, ikke er indtrådt endnu.

Er et art værgemål, bestemt af den pågældende selv, til eventuelt brug for fremtiden.

Samværgemål – værgemålslovens § 7

Der kan iværksættes samværgemål for den, der på grund af uerfarenhed, svækket helbred eller anden lignende tilstand har behov for hjælp til at administrere sin formue eller varetage andre økonomiske anliggender, og som selv anmoder herom.

Stk. 2. Samværgemålet kan begrænses til at angå bestemte aktiver eller anliggender.

Stk. 3. Samværgen og den pågældende handler i forening i anliggender, der er omfattet af værgemålet.

Stk. 4. Personer, der er under værgemål efter denne bestemmelse, er myndige.

Straffelovens § 16

Personer, der på gerningstiden var utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles hermed, straffes ikke. Tilsvarende gælder personer, der var **mentalt retarderede i højere grad**. Befandt gerningsmanden sig som følge af indtagelse af alkohol eller andre rusmidler forbigående i en tilstand af sindssygdom eller i en tilstand, der må ligestilles hermed, kan straf dog pålægges, når særlige omstændigheder taler derfor.

Stk. 2. Personer, der på gerningstiden **var mentalt retarderede i lettere grad,** straffes ikke, medmindre særlige omstændigheder taler for at pålægge straf. Tilsvarende gælder personer, der befandt sig i **en tilstand, som ganske må ligestilles med mental retarderede**

Stk. 1 - sindssyge og mentalt retarderede i højere grad

Stk. 2 - mentalt retarderede i lettere grad og personer i en tilstand, som ganske må sidestilles med mental retardering

Straffelovens § 68

Hvis en tiltalt frifindes for straf i medfør af § 16, kan retten træffe bestemmelse om anvendelse af **andre foranstaltninger**, der findes **formålstjenlige for at forebygge yderligere lovovertrædelser.** Såfremt mindre indgribende foranstaltninger som **tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted eller arbejde,** afvænningsbehandling, psykiatrisk behandling m.v. ikke findes tilstrækkelige, kan det bestemmes, at den pågældende skal anbringes i hospital for sindslidende, **i institution for personer med vidtgående psykiske handicap** eller **under tilsyn med mulighed for administrativ anbringelse** eller i egnet hjem eller institution til særlig pleje eller forsorg. Anbringelse i forvaring kan ske under de betingelser, der er nævnt i § 70.

- Andre foranstaltninger for at forebygge yderligere lovovertrædelse
- Tilsyn, bestemmelser vedrørende opholdssted eller arbejde, afvænningsbehandling, psykiatrisk behandling
- Anbringelse i institution for personer med vidtgående psykisk handicap
- Tilsyn med mulighed for administrativ anbringelse

Rigsadvokatens meddelelser nr. 5/2007

Formålet med foranstaltningen:

Foranstaltninger efter straffelovens § 68 (særforanstaltninger**) har til formål at forebygge lovovertrædelser.** Foranstaltningen fastsættes ved dom og kan bestå i mindre indgribende foranstaltninger, i anbringelse i psykiatrisk afdeling eller institution for personer med vidtgående psykiske handicap eller i en afgørelse, der giver mulighed for administrativt, dvs. uden yderligere medvirken af en domstol, at træffe bestemmelse om indlæggelse/anbringelse, ligesom udskrivning kan ske administrativt.

Opregningen i § 68 er ikke udtømmende, og en foranstaltning kan tilpasses lovovertræderens individuelle behov.

Det er anklagemyndighedens opgave at nedlægge påstand om den foranstaltning, der efter anklagemyndighedens opfattelse er bedst egnet til at forebygge lovovertrædelser.

Før domsafsigelsen

- Udarbejdelse af Retspsykiatrisk erklæring
- Forelæggelse for Samrådet
- Evt. forelæggelse for Retslægerådet
- Evt. varetægtssurrogat

Domstyper

Type 1-dom	Dom til anbringelse i sikret afdeling for personer med vidtgående psykiske handicap
Type 2-dom	Dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, således at domfældte efter bestemmelse fra kommunen kan overføres til sikret afdeling
Type 3-dom	Dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap
Type 4-dom	Dom om tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at tilsynsmyndigheden kan træffe bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap
Type 5-dom	Dom til tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedernes bestemmelse om ophold og arbejde

---

Til alle disse domstyper, kan der knyttes vilkår om f.eks. misbrugsbehandling, psykiatrisk behandling m.v.

Retlige rammer for udførelse af foranstaltningsdomme

Lov om Social service med følgende modifikationer:

- Bekendtgørelse nr. 839 af 20/6 2017 (anbringelse)
- Bekendtgørelse nr. 200 af 25/3 2004 (udgang)

Dom til anbringelse i sikret afdeling for personer med vidtgående psykiske handicap

Anbringelse i medfør af Servicelovens § 108 og i henhold til Bekendtgørelse nr. 839 af 20/6 2017 § 18

Udgangstilladelse er reguleret i bekendtgørelse nr. 200 af 25/3 2004

Servicelovens og retssikkerhedslovens øvrige regler – som ikke vedrører selve visitationen - er gældende herunder:

- regler om magtanvendelse
- regler om handleplan
- regler om egenbetaling
- regler om handlekommune

Eneste domstype, hvor den dømte må være konstant ”bag låste døre”

Eneste sikrede afdeling på nuværende tidspunkt er på Kofoedsminde

Åbnet mulighed for, at kommunerne efter ansøgning kan få tilladelse til at oprette en sikret afdeling

Dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap, således at domfældte efter bestemmelse fra kommunen kan overføres til sikret afdeling

Anbringelse i medfør af Servicelovens § 108 og bekendtgørelse nr. 839 af 20/6 2017 § 18 såfremt muligheden for overførsel til sikret afdeling udnyttes.

Udgangstilladelse er reguleret i bekendtgørelse nr. 200 af 25/3 2004

Servicelovens og retssikkerhedslovens øvrige regler – som ikke vedrører selve visitationen - er gældende herunder:

- regler om magtanvendelse
- regler om handleplan
- regler om egenbetaling
- regler om handlekommune

Afgørelsen om udnyttelse af overførslesmuligheden er omfattet af forvaltningslovens og retssikkerhedslovens regler om høring, begrundelse og klagevejledning.

Afgørelsen kan påklages til Ankestyrelsen.

Dom til anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap

Anbringelse i medfør af Servicelovens § 108.

Udgangstilladelse er reguleret i bekendtgørelse nr. 200 af 25/3 2004

Servicelovens og retssikkerhedslovens øvrige regler – som ikke vedrører selve visitationen - er gældende herunder:

- regler om magtanvendelse
- regler om handleplan
- regler om egenbetaling
- regler om handlekommune

Dom om tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedens bestemmelse om ophold og arbejde, og således at tilsynsmyndigheden kan træffe bestemmelse om anbringelse i institution for personer med vidtgående psykiske handicap

- Udgangspunktet er en dom til tilsyn
- Hvis muligheden for anbringelse udnyttes, **skal** anbringelse ske på en § 108 boform, ellers ikke retsvirkning som en anbringelse.
- Afgørelsen om udnyttelse af anbringelsesmuligheden er omfattet af forvaltningslovens og retssikkerhedslovens regler om høring, begrundelse og klagevejledning.
- Afgørelsen kan påklages til Ankestyrelsen
- Anbringelsen er ikke omfattet af udgangsbekendtgørelsen.

Dom om tilsyn af kommunen, således at domfældte efterkommer tilsynsmyndighedernes bestemmelse om ophold og arbejde

- Kommunen fører det kriminalpræventive tilsyn
- Tilsynsførende har dommens præmisser og den sociale lovgivning til sin rådighed.

Kommunens handlemuligheder

Hvis foranstaltningsdommen ikke forebygger yderligere lovovertrædelser, eller tilsynsmyndigheden ikke kan gennemføre tilsynet, kan tilsynsmyndigheden:

- Udnytte en evt. mulighed for overførsel til sikret afdeling/anbringelse på institution
- Efterlyse den pågældende hos politiet.
- Underrette Statsadvokaten om, at den idømte foranstaltning ikke er tilstrækkelig for at forebygge fornyet kriminalitet, eller at tilsynet ikke kan gennemføres.

Udgangsbekendtgørelse bek. nr. 200 af 25/3 2004

Gælder for personer med type 1, 2 og 3 domme.

Udgang – handlekommunen/forstanderen på boformen kan træffe afgørelse om:

- adgang til at færdes inden for institutionens område,
- udgang uden for institutionens område af højst 3 timers varighed inden for samme døgn, **gælder ikke personer med type 1 dom**
- udgang **med ledsagelse** uden for institutionens område af mere end 3 timers varighed uden overnatning, når tilladelserne gives enkeltvis,
- uopsættelig indlæggelse på somatisk hospital

Statsadvokaten kan træffe afgørelse om:

- udgang uden ledsagelse i mere end 3 timer, uden overnatning,
- udgang **med ledsagelse** af mere end 3 timers varighed uden overnatning, når der er tale om en **generel tilladelse**,
- udgang til besøg med en eller flere overnatninger,
- adgang til at arbejde m.v. om dagen uden for institutionens område,
- udgang med ledsagelse af en eller flere medarbejdere til ferieture i Danmark af højst 4 ugers varighed,
- indlæggelse der ikke er akut.

Yderligere udgange skal Rigsadvokaten give tilladelse til

Samrådsfunktionen i Østjylland

- Samrådet vedrørende udviklingshæmmede lovovertrædere i Østjylland er sammensat af:

  En psykiatrisk overlæge med speciale i oligofreni, en cand.psyk, en forstander for en institution, en socialkonsulent – pædagog, en leder fra kriminalforsorgen og en cand.jur.

- Fungerer som samråd for kommunerne i det tidligere Århus Amt

- Afgiver vejledende udtalelser til anklagemyndigheden ved ny kriminalitet

- Afgiver udtalelser når Statsadvokaten anmoder om udtalelse ved den årlige kontrol af foranstaltningen

Sterilisation

Sundhedslovens § 110.

- Er den, som har fremsat anmodning om sterilisation efter § 109 på grund af sindssygdom, **hæmmet psykisk udvikling**, alvorligt svækket helbred eller af anden grund **varigt** eller for længere tid ude af stand til at forstå betydningen af indgrebet, kan samrådet efter anmodning fra **en særligt beskikket værge** tillade sterilisation, når omstændighederne taler derfor. For beskikkelsen af denne værge finder bestemmelsen i værgemålslovens § 50 tilsvarende anvendelse. Samrådets afgørelse kan indbringes for ankenævnet af den, på hvem indgrebet skal foretages, og af værgen.

Sundhedslovens § 107. ….., kan tilladelse til sterilisation gives, hvis

1) der på grund af arvelige anlæg hos ansøgeren eller dennes ægtefælle eller samlever er en sådan fare for, at eventuelle børn vil få en alvorlig legemlig eller sjælelig lidelse, at det må anses for ønskeligt at forebygge fødsler,

2) ansøgeren eller dennes ægtefælle eller samlever på grund af sindssygdom eller anden sjælelig lidelse, **svag begavelse**, grovere karakterafvigelser eller alvorlig legemlig lidelse **er uegnet til at drage omsorg for børn på forsvarlig måde**,

3) der af særlige grunde er betydelig fare for….

4) de forhold, hvorunder ansøgeren og dennes familie lever, gør det påkrævet at undgå barnefødsel. …..

Ved afgørelsen af, om sterilisation kan tillades, skal der lægges særlig vægt på, om de forhold, der begrunder sterilisationen, kan **antages at være af varig karakter**. Der skal desuden lægges vægt på, om svangerskab **kan forebygges hensigtsmæssigt** på anden måde.

Stk. 3. Sterilisation af personer **under 18 år må ikke tillades**, medmindre ganske særlige forhold taler derfor.

Behandling i sundhedssystemet

Patienter der varigt mangler evnen til at give informderet samtykke som har pårørende, værge eller fremtidsfuldmægtig.

- **Sundhedslovens § 18, stk 1**, Samtykke kan gives af ”nærmeste pårørende”, værge, hvis den pgl. har værge til **personlige forhold**, eller fremtidsfuldmægtig**.**
- Uenighed mellem ”nærmeste pårørende” – der må søges værgemål hvis det kan nås, ellers sundhedslovens § 19.

Patienter der varigt mangler evnen til at give informeret samtykke som IKKE har pårørende, værge eller fremtidsfuldmægtig.

- **Sundhedslovens § 18, stk. 2,** behandlingen kan gennemføres hvis anden sundhedsperson med indsigt i området som ikke tidligere har deltaget i, eller skal deltage i behandlingen af den pgl., giver sin tilslutning.
- **Sundhedslovens § 18, stk. 3**, behandlingen kan gennemføres uden inddragelse af andre hvis behandlingen er mindre indgribende med hensyn til omfang og varighed.

Pårørende, værgen eller fremtidsfuldmægtigen forvalter samtykket på en måde, som åbenbart vil skade patienten eller behandlingsresultatet.

Sundhedslovens § 18, stk. 4, Sundhedsstyrelsen søges om tilslutning til behandlingen.

Øjeblikkeligt behandlingsbehov

Sundhedslovens § 19. Behandling kan indledes eller fortsættes uden samtykke hvis øjeblikkelig behandling er påkrævet for patientens overlevelse eller for på længere sigt at forbedre patientens chance for overlevelse eller for et væsentligt bedre resultat af behandlingen.

Den pågældendes samtykke

Sundhedslovens § 20, patienter som ikke kan give informeret samtykke, skal inddrages i det omfang den pgl. forstår, medmindre det kan skade patienten. Tilkendegivelserne skal inddrages i det omfang de er aktuelle, relevante og kan tillægges betydning.

Gennemførelse af behandlingen

Anvendelse af **fysisk** tvang for at gennemføre en behandling har intet med informeret samtykke at gøre.

At der er givet et gyldigt informeret samtykke til selve behandlingen giver **IKKE** ”ret” til at gennemføre behandlingen med anvendelse af **fysisk** tvang. Hverken pårørende, evt. værge eller fremtidsfuldmægtig kan **alene** give samtykke til behandling ved brug af **fysisk** tvang.

Lov om anvendelse af tvang ved somatisk behandling af varigt inhabile, opregner betingelserne for, hvornår og under hvilke omstændigheder, der kan iværksættes behandling ved hjælp af tvang.

Lov om anvendelse af tvang ved somatisk behandling af varigt inhabile

Loven træder i kraft 1. januar 2018

Formål

- At sikre den bedst mulige behandling, omsorg og beskyttelse af patienten
- At sikre grundlæggende retssikkerhedsprincipper, og
- at begrænse tvang og indgreb til det absolut nødvendige.

Ved tvang forstås i denne lov anvendelse af foranstaltninger, som en patient i ord eller handling modsætter sig.

Loven finder anvendelse inden for sundhedsvæsenet eller andre steder, hvor der udføres sundhedsfaglig virksomhed af sundhedspersoner.

Loven finder anvendelse på patienter, der er fyldt 15 år, og som varigt mangler evnen til at give informeret samtykke til behandling, jf. § 18 i sundhedsloven.

Loven gælder ikke for patienter, der er omfattet af reglerne i lov om anvendelse af tvang i psykiatrien.

- En **læge eller tandlæge kan beslutte** at tvangsbehandle en patient,
- Der skal foreligge samtykke til tvangsbehandling jf. sundhedslovens § 18, stk. 1, eller § 18, stk. 2 og 4,
- Lægen eller tandlægen kan lade andre sundhedspersoner **gennemføre** tvangsindgreb efter kapitel 3.

Betingelser

- en undladelse af behandling vil føre til væsentlig forringelse af patientens helbred eller sundhedstilstand og
- behandlingen anses for nødvendig for at forhindre denne væsentlige forringelse og
- det efter en helhedsvurdering fremstår som den bedste løsning for patienten at gennemføre behandlingen.
- skal vedrøre en konkret og aktuel behandling. Beslutninger er gyldige i den periode, der er nødvendig for behandlingen, dog højst i 4 måneder.

Hvad kan lægen/tandlægen bestemme:

- Fysisk fastholdelse uden anvendelse af hjælpemidler eller remedier
- Beroligende medicin
- Træffe beslutning om at tvangsindlægge.

Tvangsindlæggelse

- kan kun ske på et offentligt sygehus.

Hvad kan besluttes efter en tvangsindlæggelse:

- overlægen eller overtandlægen kan beslutte tvang i forbindelse med personlig hygiejne.

- overlægen eller overtandlægen kan beslutte tilbageholdelse og tilbageførsel til afdelingen hvis den fortsatte indlæggelse/tilstedeværelse på afdelingen er nødvendig for at gennemføre (tvangs)behandlingen.

Servicelovens regler

- Omsorgspligten – servicelovens §§ 81 og 82.

- I hvilke situationer (hvor) gælder servicelovens magtanvendelsesregler?

Magtanvendelse

Servicelovens § 124

Formålet :

- at begrænse magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsen til det absolut nødvendige
- skal forud forsøge at opnå samtykke
- Skal udøves så skånsomt som muligt

Servicelovens § 124 a

Personkredsen:

- Personer med **betydeligt** og **varigt** nedsat funktionsevne

- Som modtager hjælp efter servicelovens §§ 83-87, §§ 101 og 102, §§ 103 og 104

Bemærk, personer som har et botilbud i medfør af servicelovens kap. 20 modtager hjælp efter §§ 83-87

§ 125 – personlige alarm og pejlesystemer

§126 – anvendelse fysisk magt i form af at f**astholde** eller at **føre** til andet rum.

Betingelser:
- **nærliggende** risiko for **væsentlig** personskade.

§ 126 a – fastholdelse i hygiejnesituationer, tandbørstning, vask, negleklip m.m.
Tilladelse kan gives for max 2 gange 3 måneder.

§ 127 – anvende fysisk magt for at forhindre at den pgl. forlader boligen.

Betingelser:
- **nærliggende** risiko for **væsentlig** personskade.

§ 128 – fastspænding med bløde stofseler:

Betingelser:
- Skal hindre **fald,** med deraf følgende nærliggende risiko for **væsentlig** personskade.

§ 129, stk. 1 – optagelse i særlige botilbud (tvangsflytning)

NB: Reglerne gælder ikke ved flytning som følge af straffedom.

Kommunen kan indstille til Statsforvaltningen om at træffe afgørelse, når pgl. modsætter sig eller mangler evnen til at samtykke når:

1.det er absolut påkrævet for, at den pågældende kan få den nødvendige hjælp, **og**
2.hjælpen ikke kan gennemføres i personens hidtidige bolig **og**
3.den pågældende ikke kan overskue konsekvenserne af sine handlinger **og**
4.den pågældende udsætter sig selv for at lide væsentlig personskade **og**
5.det er uforsvarligt ikke at sørge for flytning.

§129, stk. 2

personer med progredierende lidelser der ikke modsætter sig flytning, men mangler evnen til at samtykke kan kommunen træffe afgørelse når:

1.indstilling tiltrædes af den værge, statsforvaltningen har beskikket, jf. § 131, når
2.ophold i et botilbud med tilknyttet service er påkrævet for, at den pågældende kan få den nødvendige hjælp, **og**
3.det i det konkrete tilfælde omsorgsmæssigt vurderes at være mest hensigtsmæssigt for den pågældende.

Nødværge

Straffelovens § 14, handlinger som ellers ville være strafbare straffes ikke når:

handlingen var nødvendig til afværgelse af truende skade på person (eller gods),

lovovertrædelsen må anses for at være af forholdsvis underordnet betydning. (Ved vurderingen af ”underordnet”, skal dette ses i relation til det ”angreb”, man selv eller andre udsættes for.)

Særlige magtregler for domfældte anbragte på en § 108 boform:

Servicelovens § 137 g-§ 137 j,

- Anbragt i henhold til dommen på en § 108 boform
- Handlekommune træffer afgørelse
- Lederen og stedfortræderen på § 108-institutionen kan træffe foreløbige afgørelser.

Der kan træffes afgørelse om:

- at den anbragtes brug af telefon og internet i et konkret tilfælde skal påhøres eller overvåges,
- at den anbragtes adgang til at benytte telefon og internet afbrydes eller forhindres,
- undersøgelse af den anbragtes opholdsrum og ejendele,
- inddragelse af effekter, der er i den anbragtes besiddelse,
- at en anbragt i en boform, jf. § 108, kan låses inde i sin bolig om natten i op til 8 timer i perioden mellem kl. 21.00 og 8.00,